

LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMŲ PROFESINĖS ETIKOS TARYBOS
SPRENDIMAS Nr. 2019/06
2019-04-10

Lietuvos architektų rūmų Profesinės etikos taryba (toliau – **PET**) išnagrinėjo daugiabučio namo Sėlių g. 29, Vilniuje savininkų bendrijos (toliau – **Pareiškėjas**) 2018-11-14 (patikslintas 2018-12-17) skundą dėl Lietuvos architektų sąjungos (toliau – **LAS**) rengto konkurso „Administracinės paskirties pastato Sėlių g. 48, Vilniuje projekto konkursas“ (toliau – **Konkursas**) rengusių ir jame dalyvavusių Konkurso vertinimo komisijos (toliau – **Komisija**) narių architektų Mindaugo Pakalnio, Marijos Nemunienės ir Gintaro Prikockio (toliau – **Atsakovai**) galimai padarytų profesinės etikos pažeidimų.

Nagrinėjimas vyko 2019-04-10 posėdžio metu. Posėdyje dalyvavo PET nariai Tauras Paulauskas, Tomas Lapė, Irena Kliobavičiūtė, Tumas Mazūras, Saulius Motieka, Gintautas Pamerneckis, Artūras Asauskas. Posėdžio pirmininku narių bendru sutarimu buvo paskirtas Tauras Paulauskas, sekretoriumi – Lietuvos architektų rūmų (toliau – **LAR**) teisininkas Nikolaj Kuprijanov. Posėdyje paaiškinimus iš Pareiškėjo pusės teikė Gediminas Kasinskas (Daugiabučio namo Sėlių g. 29, Vilniuje savininkų bendrijos pirmininkas) ir bendrijos narės, namo gyventojos A. Š. ir I. Š. Posėdyje iš Atsakovų dalyvavo Mindaugas Pakalnis ir Marija Nemunienė.

Pareiškėjas ir Atsakovai posėdyje dalyvavo vienu metu. Atsižvelgiant į tai, kad L. V. nėra Rūmų narys (nuo 2019-02-06 yra panaikintas jo architekto kvalifikacijos atestato galiojimas), skundas šio asmens atžvilgiu nebuvo nagrinėjamas.

I. Pateikto skundo esmė

Pareiškėjas 2018-11-14 (patikslinta 2018-12-17) kreipėsi į LAR prašydamas ištirti ar Atsakovai, Komisijos nariai, nepažeidė Europos architektūros paslaugų teikėjų etikos kodekso (toliau – EAPTEK) 1 principo ir 2 principo 2.1 taikymo atvejo. Kaip nagrinėjimui svarbias aplinkybes Pareiškėjas nurodė:

1. Konkurso vertinimo komisijoje dalyvavę Atsakovai vadovavosi Konkurso sąlygose pateiktais reikalavimais, kurie prieštaravo galiojančiam Žvėryno detaliam planui, patvirtintam 1995-01-12. Atsakovai vertino pateiktus Konkursui darbus, kurie rėmėsi neteisėtai inicijuota detaliojo plano koregavimo procedūra, vedančia į dirbtinai išpūstą pastatų (pateiktų Konkurso darbuose) aukštingumą ir tūrius, niokojančius Žvėryno teritoriją ir darančią neigiamą įtaką gyventojų gyvenimo kokybei.
2. Koreguojant detaliojo plano sprendinius, keičiamas teritorijos naudojimo būdas iš gyvenamosios į komercinės paskirties teritoriją, o tai ženkliai pablogins aplinkinių gyventojų gyvenimo sąlygas: sumažins šalia esančių gyvenamųjų pastatų patalpų apšvietimo lygį, ženkliai padidės triukšmo ir užterštumo lygis, sukels aplinkinių teritorijų parkavimo problemas.
3. Keičiant detalų planą, būtinas kompleksinis teritorijos planavimas. Planuojant atskirai kiekvieną sklypą neįmanoma užtikrinti aplinkos kokybės, gyventojų gerovės, istorinio kraštovaizdžio ir kt. klausimų.
4. PET posėdžio metu Pareiškėjas trumpai pakartoto skundo esmę ir patvirtino, kad Pareiškėjo netenkino LAS parengto Konkurso sąlygos, kuriose buvo užduoti per dideli sklypo rodikliai: pastato aukštis, tūris, numatytas sklypo paskirties keitimas. PET paprašius patikslinti, ar Pareiškėjas skundžia Konkurso sąlygas, ar Konkurso vertinimo komisijos narius (Atsakovus), Pareiškėjas patikslino, kad Pareiškėjo netenkina Konkurso komisijos narių darbas, kuris turėjo užtikrinti visuomenės gerovės atžvilgiu geriausią projektą iš pateiktų konkursinių projektų.
5. Pareiškėja I. Š. PET posėdyje apgailestavo, kad labai trūksta diskusijos apie pastato aukštingumą. Ji ir bendrijos nariai norėjo padiskutuoti su LAS apie prie sankryžos formuojamų tūrių aukštį, kuris jų manymu yra per aukštas ir Pareiškėjo manymu užstos vaizdus, atsiveriančius iš Sėlių g. 29 pastato viršutinių terasų. PET paprašius patikslinti dėl skundo (ar teisingai suprantama, kad projektas pažeidė integralumo principus ir nėra profesionalus, ar tarp pateiktų darbų yra nors vienas darbas, atitinkantis Pareiškėjo lūkesčius), I. Š. patikslino, kad vienas darbas atitiko jų matymą, kuriame išlaikomas 1-o aukšto tūris su atkurtais

senojo pastato detalėmis. Diskusijos dėl viešojo intereso sąvokos, vykusios PET posėdžio metu tarp I. Š. ir PET narių, buvo patikslinta, kad viešąjį interesą atstovauja ne tik Sėlių g. 29 namo gyventojai, bet ir architektai, planuojantys Vilniaus m. kraštovaizdį, Žvėryno ir Vilniaus m. bendruomenės nariai, verslo žmonės, Vilniaus savivaldos institucijos. Diskusijos metu iškilo klausimas dėl padidėsančio triukšmo, atsiradus planuojamam pastatui.

II. Atsakovų paaiškinimų esmė

Atsakovų raštiški paaiškinimai nebuvo gauti. Posėdžio, įvykusio 2019-04-10, metu gauti žodiniai Atsakovų paaiškinimai. Posėdžio metu vyko bendra diskusija, kurios metu buvo sprendžiama, ar susiklosčiusi situacija yra Atsakovų kaltė, galimų pažeidimų konkretumas.

1. Atsakovas M. Pakalnis paaiškino pateikė savo požiūrį šio Konkurso dalyvavime. Jo žodžiais Konkurse jis dalyvavo derinant Konkurso sąlygas ir Komisijos darbe, atrenkant geriausią konkursinį darbą. Atsakovo manymu buvo atsižvelgta į tai, kad buvo pradėtos detaliojo plano koregavimo procedūros (galiojančio detaliojo plano sprendiniai tai dienai buvo mažesni), esantį aplinkinio užstatymo kontekstą, pasikeitusią Sėlių g. ir šiaurinės Žvėryno dalies užstatymo urbanistinę koncepciją. Šioje zonoje neliko Žvėrynui būdingo sodybinio užstatymo. Jis išlikęs tik pietinėje Žvėryno dalyje iki Poškos g. Pagal M. Pakalnio žodžius pagrindinis Komisijos tikslas buvo atrinkti projektą, kurio sprendiniai geriausiai integruojasi į aplinkinį kontekstą. Vyko ilgos ir argumentuotos diskusijos tarp Komisijos narių renkant geriausią darbą.
2. Pareiškėjui pasiteiravus dėl pastato aukščio, M. Pakalnis paaiškino, kad atsižvelgiant į aplinkinius pastatus, projektuojamas pastatas galėtų būti nuo 4 iki 6 aukštų. Įvertinus sankryžos svarbą, kontekstą, pastatas negali būti aukštesnis nei yra aplinkiniai pastatai ir būtų integruotas į aplinkinį užstatymą. Pastatas turi būti perimetrinio užstatymo tipo. Analogiškas užstatymas galėtų tęstis ir kituose šalimais esančiuose sklypuose, formuojant vieningą užstatymo liniją Sėlių g. išklotinėje iš abiejų gatvės pusių (kaip pvz. - esama „IKI“ parduotuvės teritorija su prieigomis).
3. Pastato tūris (pagrindinis įėjimas) prie pagrindinės sankryžos yra atitrauktas, taip atlaisvinama sankryžos erdvė pėsčiųjų srautams. Pastatas yra ne 6-ųjų aukštų, o 4-ųjų, ir jo tūris yra formuojamas su lūžtančia plokštuma, prasidedančia nuo 1-ojo aukšto, gerinančia apšviestumo rodiklius aplinkiniam užstatymui.
4. Pareiškėjai I. Š. pasiteiravus Atsakovo M. Pakalnio dėl viešojo intereso, Atsakovas pareiškė, kad Komisijos narių elgesio negali komentuoti, nes tai yra vidinis Komisijos darbas, o atliekant teritorijų planavimo procedūrą elgėsi pagal įstatymus, atliko viešo svarstymo procedūras. Nors Konkurso metu buvo pateikta skundų, Konkurse laimėjęs projektas Komisijai atrodė adekvatus, atitinkantis urbanistinę situaciją ir Konkurso sąlygas.
5. Dėl padidėsančio triukšmo, atsiradus planuojamam pastatui, Pareiškėjų atstovams paaiškinta, kad triukšmo lygį Sėlių g. sankryžoje sukelia tranzitinis transportas, o ne projektuojamo pastato automobiliai.

III. Aktualios profesinės etikos nuostatos

Pareiškėjas nurodė, jog Atsakovai galimai pažeidė **EAPTEK 1 principą (bendrieji įsipareigojimai – integralumas, kompetencija ir profesionalumas)** pabraukta apimtimi:

Vykdant savo, kaip Europos liberalios profesijos atstovų, pareigas, visų architektūros paslaugų teikėjų kalbos ir veiksmai yra sąžiningi.

Visi architektūros paslaugų teikėjai turi sistemingų žinių bagažą, yra gerai susipažinę su menų teorija, gamtos mokslais bei architektūros verslu ir visa tai įgiję mokymosi proceso metu, atlikdami tyrimus, semdamiesi praktinės patirties, nuolat tobulindami savo profesinius įgūdžius ir kaupdami patirtį. Visa tai turi įtikinti visuomenę, kad, paskyrus architektūros paslaugų teikėją teikti profesines paslaugas, jis atitiks visus reikiamus standartus. Visų laisvo architektūros paslaugų teikimo dalyvių kvalifikacija turi būti įvertinta ir pripažinta vadovaujantis atitinkamais konkrečios šalies ir ES paslaugų teikimo teisės aktais,

įskaitant 2005 m. rugsėjo 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (toliau – Kvalifikacijos direktyvos (2005/36/EC)). Europos architektų taryba laikosi nuostatos, kad šis lygis pasiekiamas mažiausiai penkerius metus studijuojant architektūrą universiteto (ar lygiavertės aukštosios mokyklos) dieniniame skyriuje, paskui mažiausiai dvejus metus semiantis praktinės patirties savo profesijos srityje, dirbant visu etatu (arba lygiavertį laikotarpį), kad, tapdamas architekto profesijos atstovu, toks asmuo galėtų tinkamai teikti visas jam priderančias architektūros paslaugas.

Be to, visi architektūros paslaugų teikėjai palaiko ir gilina architektūros meno ir mokslo žinias, gerbia architektūros harmonijos visumą, prisideda prie jos plėtros ir teikia pirmenybę profesionaliems specialisto sprendimams, o ne kitiems motyvams, likdami ištikimi menui, mokslui ir architektūrai.

Taip pat Pareiškėjas nurodė, jog Atsakovai galimai pažeidė **EAPTEK 2 principo (Įsipareigojimai visuomenės labui) 2.1 taikymo atvejį**

2.1. Visi architektūros paslaugų teikėjai privalo gerbti ir padėti išsaugoti bei puoselėti visuomenės, kuriai jie projektuoja pastatus, aplinką ir vertybių sistemą, gamtos bei kultūros paveldą. Kurdami aukščiausios kokybės projektus, jie stengiasi ne tik nuosekliai gerinti aplinką, bet ir bendruomenės gyvenimo kokybę bei gyvenamąją teritoriją, ypač atsižvelgdami į efektyvų žaliavų naudojimą. Jis apima energijos taupymą, vandens konservavimą, atliekų ir išmetamojo anglies dioksido kiekio mažinimą pasaulio klimato kaitos kontekste, suvokiant savo darbo įtaką visiems tiems, kurie, tikėtina, naudosis jų darbo rezultatais arba jais gėrėsis.

IV. Sprendimui reikšmingos aplinkybės

PET išnagrinėjo Pareiškėjo pateiktus dokumentus, išklausė Pareiškėjo ir Atsakovų paaiškinimus ir priimdama sprendimą rėmėsi šiomis aplinkybėmis:

- a. Pareiškėjo pridėtais dokumentais: daugiabučio namo Sėlių g. 29, Vilniuje savininkų bendrijos 2018-02-19 raštu „Dėl rengiamo projekto administracinės paskirties pastato Sėlių g. 48 „Vilniuje konkurso“; daugiabučio namo Sėlių g. 29, Vilniuje savininkų bendrijos 2018-10-09 raštu „Suinteresuotų asmenų pasiūlymai ir pastabos dėl rengiamo Žvėryno gyvenamojo rajono plano (reg. Nr. 005) sprendinių koregavimo žemės sklype Sėlių g. 48, Vilnius“; daugiabučio namo Sėlių g. 29, Vilniuje savininkų bendrijos 2018-05-09 rašto „Dėl planuojamo įgyvendinti projekto sklype Sėlių g. 48“; visuomeninės organizacijos Žvėryno bendruomenės 2018-02-20 raštu „Dėl rengiamo architektūros projektų konkurso administracinės paskirties pastato Sėlių g. 48“; visuomeninės organizacijos Žvėryno bendruomenės 2018-03-08 raštu „Skundas dėl LR teritorijų planavimo įstatymą pažeidžiančio Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimo koreguoti Žvėryno gyvenamojo rajono detalų planą sklype Sėlių g. 48 ir Lietuvos Įstatymus atitinkančio Teritorijų planavimo užtikrinimo“; J. M. 2018-02-26 „Atskira nuomonė“.
- b. Parengtos LAS sklypo Sėlių g. 48 Konkurso sąlygos ir jų turinys, kuriomis rėmėsi Konkurso dalyviai ir Konkurso vertinimo komisijos nariai, nėra nagrinėjamo skundo objektas ir tikslas.
- c. Atsakovai Konkurso sąlygų nerengė, o tik vertino konkursinius darbus.
- d. Visuomenės interesas yra ne tik tam tikros gyvenamojo namo Sėlių g. 29 (6 aukštų pastatas) bendrijos interesų įgyvendinimas, bet ir bendras miesto gyventojų, specialistų (tame tarpe architektų, užsiimančių urbanizuoto kraštovaizdžio formavimu) profesionaliosios nuomonės, savivaldos institucijų ir verslo visuomenės interesų vertinimas.
- e. LAS organizuojamų konkursų vertinimo komisijos posėdžiai vyksta už uždarytų durų. Šiam Konkursui buvo pateikta 26 darbai, kuriuos recenzavo du paskirti LAS nariai. Komisiją sudarė septyni (7) paskirti nariai, kurių vidinės diskusijos ir nuomonė neviešinama. Vyko du Komisijos posėdžiai. Antrame posėdyje kiekvienas Komisijos narys vertino (reitingavo balais nuo 26 iki 1 balo) kiekvieną Konkursui pateiktą darbą, kiekvieno Komisijos nario balai buvo susumuoti bendroje suvestinėje lentelėje ir sudaryta konkursinių projektų eilė (balų mažėjimo tvarka). Trys daugiausia balų (balsų) surinkę darbai buvo paskelbti prizininkais (I vieta – daugiausia balų surinkusiam darbui, II vieta – pagal antroje vietoje esančių balų skaičių ir t.t.). Todėl

svarstyti konkrečių asmenų (Atsakovų ir kiekvieno iš jų atskirai) profesinės etikos pažeidimų klausimus, nežinant kiekvieno iš jų indėlio priimant sprendimą, yra objektyviai negalima.

- f. PET posėdžio metu įvertintomis aplinkybėmis - naginėjamo projekto pastato tūris (pagrindinis įėjimas) prie pagrindinės sankryžos yra atitrauktas, taip sukuriama erdvė pėsčiųjų srautams. Pastatas yra ne 6-ių aukštų, o 4-rių, ir jo tūris yra formuojamas su lūžtančia plokštuma, prasidedančia nuo 1-ojo aukšto, gerinančia apšvietumą aplinkiniam užstatymui.

V. Sprendimo argumentai

Dėl galimai padarytų profesinės etikos pažeidimų

Pareiškėjo nurodytų Atsakovų galimai padarytų EAPTEK pažeidimų esmė - pagarba architektūros harmonijos visumai, pirmenybės profesionaliems specialisto sprendimams teikimas, siekis išsaugoti ir puoselėti visuomenės aplinką, vertybių sistemą, gamtos, kultūros paveldą, siekis nuosekliai gerinti aplinką, bendruomenės gyvenimo kokybę bei gyvenamąją teritoriją.

Atsakovai, kaip Komisijos nariai, nerengė Konkurso sąlygų, o vertino Konkursui pateiktus projektus pagal jau nustatytas Konkurso sąlygas, kuriose, Pareiškėjo nuomone, buvo numatyti per dideli sklypo rodikliai: pastato aukštis, tūris, numatytas sklypo paskirties keitimas. Todėl pretenzijos dėl Konkurso sąlygų, kuriomis Konkurso vertinimo komisija (Atsakovai) vadovavosi vertindami Konkursui pateiktus projektus, nėra PET nagrinėjimo objektas. Tačiau pažymėtina, kad Pareiškėjas įvardino, jog vienas iš Konkursui pateiktų projektų jiems atrodė priimtinas, nors buvo pateiktas Konkursui vadovaujantis tomis pačiomis Konkurso sąlygomis.

Nors PET neatlieka Konkurso vertinimo komisijos funkcijų, tačiau atsižvelgdama į tai, kad Pareiškėjas iš esmės ginčijo Konkurso vertinimo komisijos laimėjusiu pripažinto projekto pasiūlyme nurodyto pastato aukštingumą, tūrį ir administracinę paskirtį, PET pateikia savo nuomonę šiais klausimais.

Pastato aukštį ir integralumą apsprendžia šalia esantys pastatai. Vertinant Sėlių g. išklotines tiek šiaurinėje tiek pietinėje pusėse yra perimetrinio užstatymo tipo aukštesni pastatai. Sodybinio užstatymo tipo namais formuojamos gatvės išklotinės labiau būdingos pietinei Žvėryno pusei iki Poškos g. Skundo pareiškėjų gyvenamasis namas kitoje Sėlių gatvės pusėje yra 6-ių aukštų, perimetrinio užstatymo tipo, pirmame aukšte – komercinės patalpos.

Administracinio pastato (o ne gyvenamojo namo) projektavimas šalia tranzitinės Sėlių gatvės ir judrios sankryžos yra funkciškai pagrįstas, nes tokios paskirties pastatams yra lengviau sukurti komfortabilias darbo sąlygas nei gyvenamai aplinkai. Tuo pačiu šis pastatas užstoja triukšmo sklaidimą į gyvenamąsias teritorijas. Miesto centrinėje dalyje greta esantiems administracinės ir gyvenamosios paskirties pastatams lengviau užtikrinti racionalų automobilių parkavimą, inžinerinių tinklų balansą. Naujai projektuojami administraciniai pastatai ženkliai nedidina triukšmo ir užterštumo lygio, nes pastatas yra ne gamybinės paskirties. Esamų gyvenamųjų pastatų apšvietimo lygis bei insoliacija bus skaičiuojami tolimesnio projektavimo stadijoje ir tai visai nesiejama su Konkurso vertinimo komisijos narių (Atsakovų) kompetencija ir profesionalumu.

PET neturi pagrindo abejoti Komisijos narių priimto sprendimo profesionalumu. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, PET neturi pagrindo manyti, kad Konkurso vertinimo komisijos nariai (Atsakovai), vertindami Konkursui pateiktus projektus, pažeidė profesinę etiką.

VI. Profesinės etikos tarybos sprendimas

PET pažymi, kad šis atvejis nagrinėjamas tik Pareiškėjo 2018-11-14 (patikslintas 2018-12-27) pranešime nurodytų EAPTEK pažeidimų kontekste.

PET, vadovaudamasi Europos architektūros paslaugų teikėjų profesinės etikos kodekso nuostatomis ir svarstymo metu nustatytų aukščiau nurodytų aplinkybių visuma, pateiktais dokumentais ir paaiškinimais nutarė, kad Atsakovai atestuoti architektai Mindaugas Pakalnis, Marija Nemunienė ir Gintaras Prikockis

IŠRAŠAS

nepažeidė šio kodekso 1 principo („bendrieji įsipareigojimai“) ir 2 principo („įsipareigojimai visuomenės labui“) 2.1 taikymo atvejo.

2019-04-10 vykusio PET posėdžio metu už tai, kad architektai Mindaugas Pakalnis, Marija Nemunienė ir Gintaras Prikockis **nepažeidė** 1 principo ir 2 principo 2.1 taikymo atvejo balsavo visi septyni PET nariai.

Posėdžio pirmininkas

Tauras Paulauskas